

ОДНОС ТЕРОРИЗМА ПРЕМА НАСИЛНИЧКОМ КРИМИНАЛИТЕТУ, ОРГАНИЗОВАНОМ КРИМИНАЛИТЕТУ И КОРУПЦИЈИ КАО ПРЕДМЕТ ПРОУЧАВАЊА КРИМИНАЛИСТИКЕ

Прегледни научни рад

DOI: 10.5937/zurbezkrim2102009P	COBISS.RS-ID 135109377	УДК 323.28:[343.122:343.9.02]
---------------------------------	------------------------	-------------------------------

Предраг Поповић¹

Факултет безбједносних наука, Универзитет у Бањој Луци

Давор Ступар

Министарство унутрашњих послова Републике Српске
Служба за заштиту интегритета и законитости у раду

Апстракт: У овом раду је разматран однос тероризма према насилничком криминалитету, организованом криминалитету и корупцији као предмету проучавања криминалистике. Јасно се види да је њихов однос вишеструк и да у одређеним ситуацијама представљају значајну међусобну подршку која се манифестује у погледу настанка различитих појавних облика који су производ дјеловања њихове симбиозе. Пошто тероризам има низ заједничких карактеристика са насилничким криминалитетом, организованим криминалитетом и корупцијом, циљ овог рада јесте сагледавање односа међу њима, како због њихове сличности и актуелности њихових облика испољавања, што свакако указује на њихову међусобну повезаност и различите утицаје, тако и због могућег утврђивања стратегије њихове превенције, откривања, разјашњавања и доказивања, што је посебно значајно за криминалистику, тачније, њену теорију и праксу.

Кључне ријечи: криминалистика, тероризам, насилнички криминалитет, организовани криминалитет, корупција, стратегија, превенција.

УВОД

Кривична дјела тероризма, насилнички криминалитет, организовани криминалитет и корупција представљају негативне друштвене појаве које у великој мјери погађају сваку државу и њене основне вриједности. Наиме, трајном криминалном дјелатношћу појединаца и група који примјењују насиље и које стичу огроман илегални профит уз подршку разних злоупотреба које се одвијају у оквиру појединих субјеката директно се утиче на безбједност и политички живот у многим државама. У исто вријеме, „иде-

¹ Аутор за кореспонденцију: др Предраг Поповић, виши асистент на Факултету безбједносних наука, Универзитет у Бањој Луци. Имејл: predrag.popovic@fbn.unibl.org

олошке групе, организације и покрети систематском употребом оружаног насиља застрашују грађане и владе настојећи да остваре одређене политичке циљеве” (Амићић, 2013: 1). Када је у питању однос тероризма према насилничком криминалитету, јасно се види постојање извјесне везе која се огледа у различитим облицима насиља која су им заједно својствена (Марковић, 2007: 204). То указује на чињеницу да је начин извршења појединих терористичких дјела исти као и код неких кривичних дјела које улазе у групу насилничког криминалитета. Исто тако, већи број терористичких организација не би могле да функционишу без финансијских средстава (поготово ако их не финансира нека држава) па су из тог разлога принуђене да се баве различитим облицима организованог криминала. У данашње вријеме, тероризам је постао веома уносан бизнис, а разлози за то су претежно финансијске природе будући да су приходи од сваког споја криминала и политике, па и тероризма као изопачене и нелегалне, али ипак политике, веома велики (Теофиловић, Теофиловић и Теофиловић, 2016).

Посебну пажњу привлачи однос тероризма према корупцији. У било којој земљи у којој је заступљена ендемска корупција, саму земљу или њене сусједи учинила је рањивом на терористичке активности, пошто су терористичке организације спремне да је користе за финансирање и извршење својих дјела. Попут криминалаца и оних који су спремни да приме мито, терористичке организације зависе од истих легалних сивих зона и порозности финансијског сектора како би усмјериле своје финансирање. Као таква, ниједна земља није потпуно имуна (ОЕСД, 2017: 1). Специфичности наведених односа привлаче пажњу кривичних наука, прије свих криминалистике. Дакле, све кривичне науке повезује исти општи објекат научног истраживања – криминалитет. Кривичне науке изучавају различите аспекте криминалитета. Тако, криминалистика у оквиру криминалитета (као појаве схваћене у ширем смислу), истражује закономјерности значајне за откривање и доказивање кривичних дјела и учинилаца, као и превенцију примјеном криминалистичких метода (постоје методе превенције које нису криминалистичке) (Симоновић и Пена, 2010: 6). У вези с тим, јасно се види да су специфичности односа између тероризма према насилничком криминалитету, организованом криминалитету и корупцији веома значајне за формирање квалитетног криминалистичког приступа у погледу спречавања, откривања, разјашњавања и доказивања наведених форми криминалитета.

Прегледом литературе уочени су радови који третирају однос тероризма према насилничком криминалитету, организованом криминалитету и корупцији (Jenkins, 1974; Duynе, 1996; Sen, 1997; Farer, 1999; Shelley & Picarelli, 2002; Helfand, 2003; Shelley, 2003; Bjernehed, 2004; Ракић, 2006; Deliso, 2007; Марковић, 2007; Мијалковић, 2008; Шикман, 2009; Амићић, 2013; Цветановић, 2017).

У раду је приказан однос тероризма према насилничком криминалитету, однос тероризма према организованом криминалитету и однос тероризма према корупцији.

ма са насилничким криминалитетом, морамо указати на саме карактеристике тероризма које су својствене насилничком криминалитету. Тако, за тероризам можемо рећи да представља кампању насиља (Jenkins, 1974: 2). Дакле, већ смо у раду констатовали да сам терористички акт представља акт насиља, односно, свјесну и намјерну употребу насиља или пријетњу насиљем, гдје невинне жртве представљају основне мете. Приликом вршења терористичког напада, терористи настоје да изазову што више бола и патњи, како непосредним жртвама, тако и особама које представљају „секундарне жртве”, односно, породици и пријатељима настрадалих. Савремени тероризам одликује све већа интернационалност. Другим ријечима, савремени тероризам не познаје постојање државних граница и представља безбједносно-угрожавајућу појаву на глобалном нивоу. Такође, изразита је бруталност приликом вршења терористичких напада. Начини извршења терористичких напада веома су разноврсни. Они могу да се изврше свим расположивим средствима и на различите начине, како би се остварили одређени политички или идеолошки циљеви, а сам начин извршења и одабир средстава је само „алат” за његово остварење. Типичан начин извршења терористичких напада јесте постављање експлозивних направа на мјестима гдје се окупља већи број људи (жељезнице, аеродроми, тржни центри и слично). Исто тако, терористички напади се могу извршити употребом различитих хемијских супстанци, изазивањем пожара и сл. Посљедице тероризма су разноврсне, али као и код различитих врста насилничког криминалитета, терористички акти највише угрожавају животе и здравље људи причињавајући велике материјалне штете (Цветановић, 2017: 6–7).

У вези с горе наведеним, можемо рећи да тероризам садржи елементе насиља, као и различити облици насилничког криминалитета, што представља значајну димензију у погледу њиховог односа. Интернационалност је веома значајна карактеристика како за тероризам тако и за насилнички криминалитет. Пошто тероризам има различите појавне облике, начин његовог извршења може бити исти као и код неких кривичних дјела насилничког криминалитета (убиство, отмица, оштећење туђе ствари и слично). Разлика терористичких аката од других кривичних дјела насилничког криминалитета огледа се у намјери, односно, циљевима који се желе постићи.

ОДНОС ТЕРОРИЗМА ПРЕМА ОРГАНИЗОВАНОМ КРИМИНАЛИТЕТУ

Много година прије него што је тероризам заузео мјесто на пиједесталу, организовани криминалитет је имао своје златно доба. Развијајући се огромном брзином, организовани криминалитет је ушао у сваку сферу савременог живота. То је постало „најпрофитабилније пословање”. Његова транснационалност и разноврсност су само неке од његових карактеристика које га чине златним рудником за многе криминалце (Станојоска, 2011: 724). Због

поменуте профитабилности, поједини аутори организовани криминалитет описују као „злочиначка предузећа” (Диуне, 1996: 53). Када говоримо о односу тероризма и организованог криминалитета, са сигурношћу можемо говорити о њиховим сличним карактеристикама, али и елементима који их несумњиво раздвајају и разликују. Однос организованог криминалитета и тероризма можемо посматрати на више начина. Оно од чега се свакако треба поћи када је у питању однос између ове двије негативне друштвене појаве јесте само поимање, односно, дефинисање садржине тероризма и организованог криминалитета. Уколико се посматра научно тумачење појмова тероризма и организованог криминалитета, јасно се види да код самог одређења појма организованог криминалитета у погледу квантитета има значајно мање дефиниција које ни у операционалном смислу нису дијаметрално различите. Чини се да је много лакше доћи до општеприхваћене дефиниције организованог криминалитета, која има и већу операционалну вриједност. У данашње вријеме, познато је неколико стотина употребљивих дефиниција и много већи број покушаја дефинисања тероризма, за разлику од организованог криминалитета. Такође, „многе од тих дефиниција тероризма се међусобно дијаметрално разликују. Дакле, не ради се о недостатку или немогућности дефинисања појма тероризма, него проблем одређивања тероризма лежи у његовој огромној политичкој употребној вриједности као појма, али и у политичким интересима, који су понекад јавно, а чешће тајно опречни” (Ракић, 2006: 745–746; Шикман, 2009b: 48–49). Посматрање тероризма и организованог криминалитета као облика криминалитета и облика угрожавања безбједности модерне државе условљено је измијењеним схватањима тероризма и организованог криминалитета услјед промијењених трендова, тенденција и кретања тероризма и организованог криминалитета у условима глобалних друштвених промјена које карактеришу друштвене и политичке односе у савременом свијету. Сходно томе, тероризам и организовани криминалитет првенствено добијају транснационални карактер, одликује их висок степен организованости и конспиративности те планско, смишљено, организовано и дуготрајно поступање. Поред тога, примјена различитих облика насиља карактерише и једну и другу појаву (Шикман, 2009a: 43). Даље, терористи и лица која учествују у транснационалном криминалу, приликом вршења своје криминалне активности примјењују савремене информационе технологије. Могућности информационих технологија не доприносе само лакшем вршењу терористичке или криминалне дјелатности већ доприносе и модернијем организовању терористичких и криминалних група, што се огледа и у новом приступу мрежног организовања терористичких и криминалних организација. У данашње вријеме, савремене, организоване криминалне или терористичке организације се удружују у криминалне или терористичке мреже, које карактерише велика флексибилност и мобилност. У оквиру својих организација, оне на располагању имају врхунске стручњаке. Поменуте карактеристике им омогућавају брзо дјеловање широм свијета (Selley, 2003: 303). Наиме, оне указују на извјесну повезаност и сличност тероризма са организованим криминалитетом. Пошто припрема и извођење

терористичких акција захтијева много новца и стабилне изворе финансирања, због тога терористичке организације прибјегавају разним формама организованог криминалитета како би дошле до финансијских средстава за своје терористичке акције. Дакле, оне предузимају оружана разбојништва у банкама, киднаповања због плаћања откупа, уцјене, изнуде и рекетирања, баве се и сивом економијом и прањем новца. Терористичке организације се баве продајом и куповином оружја на свјетском илегалном тржишту. Из тог разлога је важна контрола овог облика организованог криминалитета, јер путеви илегалне трговине оружја по правилу воде ка терористичким организацијама. Један од најстабилнијих извора финансирања терористичких организација је илегална трговина опојним дрогама. Због тога се веза између те две поменуте форме криминала назива *наркоштероризам* (Симоновић и Пена, 2010).

Наведени појам представља једну од ријечи која је заступљена у спољној и унутрашњој политици. Међутим, треба истаћи да, иако се ријеч често користи и служи као основа неколико одлука у политичким круговима, његова дефиниција је двосмислена по томе што има различит фокус и импликације у зависности од тога који је дио сложене ријечи наглашен. Концепт наркотероризма први пут је формулисао председник Перуа Белаунде Тери 1983. године за квалификовање терористичких напада на полицију. Криминалци који су се бавили трговином дрога, користили су терористичке методе како би утицали на политику земље. Наведена појава добила је пажњу јавности 1985. године, када је картел Меделин удружио снаге са терористичком групом и напао Врховни суд у Боготи (Колумбија) како би спријечио изручење неколико врхунских кокаинских босова Сједињеним Америчким Државама и том приликом је убијено једанаест судија. Тако, од почетка деведесетих година прошлог вијека, дефиниција *наркоштероризма* је проширена, што је довело до велике конфузије (Крстић, 2017: 219–220). Ема Бјорнехед истиче да је дефиниција *наркоштероризма* „скоро двојна по карактеру и нагласак је стављен на аспект дроге или пак тероризам, а ти аспекти се значајно могу разликовати”. Такође, она тврди да је то „проблематичан концепт”, дјелимично пошто то може подразумевати спајање два феномена и може се тврдити да ће то компликовати, а не олакшати дискусије о ова два концепта (Bjornehed, 2004: 306–307).

Илегалну трговину дрогом примјењују све терористичке организације. Путеви илегалне трговине дрога на велико и терористичких организација су веома испреплитани и често се спајају у истим криминалним организацијама и личностима. Праћењем и откривањем илегалних путева трговаца дроге, неријетко се долази и до главних финансијских извора међународног и унутрашњег тероризма. Пресјецањем илегалних путева дроге, умањује се финансијски доток новца терористичким организацијама. За илегалну трговину дроге и пребацивање терористичких средстава неријетко се користе исти логистички потенцијали, путеви, начини кријумчарења и ангажују исти кријумчари (Симоновић и Пена, 2010: 677). „Појму *наркоштероризам* се

често даје нов садржај. У извјештајима америчке администрације за откривање и спречавање илегалне трговине дроге (ДЕА) истиче се да је веза између илегалне трговине дрогом и међународног тероризма чвршћа него што се некад сматрало. Запажено је да терористи користе дрогу као оружје деstrukције против Запада. Пребацивање дроге на амерички континент нема само мотив остварење финансијских профита, већ и наношење штете америчкој популацији, уништење устаљеног система вриједности и америчког начина живота. Закључено је да дрога представља пријетњу националним интересима Америке и, у складу са тим, захтијева адекватан одговор полицијских снага и специјалних полицијских служби. У криминалистици се истиче да је веза између криминалних и терористичких организација, која се реализује у *наркоштероризму*, прво уочена у Колумбији” (Симоновић и Пена, 2010). Постоје и мишљења да поменута појава постоји и у Србији, гдје шиптарска наркомафија у сарадњи са српским наркодилерима примјењује исту стратегију (Симоновић, 2004: 661).

Значајан извор финансирања терористичких организација представља трговина људским бићима, као и организована проституција. Пошто терористичке организације исказују велико интересовање за набавку оружја за масовно уништење, у том контексту, присутна је илегална трговина нуклеарним материјалима, радиоактивним отпадом, хемијским и биолошким агенсима и другим опасним материјалима. Присутни су различити облици финансијских превара као што је прање новца, сива економија и друге финансијске малверзације путем којих терористичке организације обезбјеђују одређене изворе финансирања (Мијалковић, 2008: 42; Шикман, 2009b: 50). Однос тероризма и организованог криминалитета може бити функционалан и инструменталан. Функционалан однос постоји када се организовани криминалитет ставља у функцију тероризма, док инструменталан однос постоји када се терористичке групе баве организованим криминалитетом и, обрнуто, када организована криминална група предузима терористичке активности. Без обзира на чињеницу што се у одређеним ситуацијама исти субјекти баве и тероризмом и организованим криминалом, граница између ова два вида криминалних дјелатности, као и виности, умишљаја и кривичне одговорности извршилаца кривичних дјела, јасна је и недвосмислена (Мијалковић, 2008: 43).

На основу свега наведеног, јасно се види постојање велике повезаности између ове двије негативне друштвене појаве. Ипак, потребно је навести кључну разлику између њих. Поменута разлика се огледа у крајњим циљевима тероризма и организованог криминалитета. Дакле, „опште је познато да се терористичким актом желе остварити одређени политички циљеви. Лепеза политичких циљева који се желе остварити тероризмом је широк, и захтијева сагледавање са свих аспеката, који терористичком акту дају елемент политичности. Најчешће се ради о неусклађености политичких циљева и средстава за њихово остварење, што значи да се политички циљеви настоје остварити на недозвољен и друштвеним нормама неприхватљив начин”

(Шикман, 2009б: 51). Насупрот тероризму, основни циљ организованог криминалитета² има економску димензију, односно, остваривање и увећавање профита, богаћење и јачање економске моћи организваних криминалних група. Програмска платформа организованог криминалитета уопште, а самим тим и транснационалног организованог криминалитета претежно је усмјерена ка стварању профита, економског монопола и економске моћи, уз минималне ризике, као и накнадну легализацију стеченог профита, монопола и моћи. Ово су приоритетни циљеви организованог криминалитета те је организована криминална дјелатност усмјерена у том правцу, док су остали циљеви (на примјер, политичка моћ) споредни и пропратни ефекти организованог криминалитета (Амићић, 2013: 162). Наиме, криминална организација није идеолошког карактера и она се не оснива ради остваривања одређених политичких, националних, вјерских и сличних идеала, идеја и циљева. Ова особина представља основни дистинктивни фактор криминалне организације у односу на терористичку организацију, која је наглашено идеолошког карактера (било чисто идеолошког усмјерења, било национално-сепаратистичког) (Шкулић, 2010: 21). Међутим, евидентно је да организовани криминалитет, чијим актерима полазни и основни мотив представља материјална корист, а након њеног стицања он неминовно поприма обиљежја и политичке моћи, која у одређеним околностима може да се трансформише у тероризам или терор (Амићић, 2013: 163).

Осим размотреног аутентичног могућег модела трансформације организованог криминалитета у тероризам, регистровани су многи случајеви сарадње организваних криминалаца и терориста без преплитања њихових циљева и стратегија. Исто тако, треба имати у виду да тероризам као специфично насиље у политичке сврхе, истовремено представља специфичну криминалну дјелатност те да су корелативне везе између организваних криминалних група и терориста „бесконачне” (Мијалковски, 2010: 226), што у великој мјери отежава криминалистичко дјеловање.

ОДНОС ТЕРОРИЗМА ПРЕМА КОРУПЦИЈИ

Однос тероризма и корупције, јасно се може видјети кроз општеприхваћено поимање корупције. Наиме, корупција представља злоупотребу јавног положаја, јавног овлашћења ради остварења приватног профита, на рачун неког другог. „Она углавном подразумева злоупотребу јавне, друштвене или економске позиције, односно, стварног или претпостављеног утицаја заснованог на тој позицији с циљем да се за себе или другог противправно

² „Организовани криминал представља вршење кривичних дјела од стране организоване криминалне групе или њених припадника. Под организованом криминалном групом подразумева се група од три или више лица, која постоји одређено вријеме и дјелује споразумно у циљу вршења једног или више кривичних дјела за која је прописана казна затвора од четири године или тежа казна, ради стицања, посредно или непосредно, финансијске или друге користи” (Стојановић и Коларић, 2014).

стекне материјална или нека друга корист, политичка, статусна или економска предност” (Симоновић и Пена, 2010). Она се манифестује кроз различите форме, укључујући неколико елемената, као што су: подмићивање, проневјера, превара, изнуда, злоупотреба моћи, сукоб интереса, фаворизовање и непотизам као форма фаворизовања (United Nations, 2004: 10–16). Корупција се не јавља само у јавном, већ је она знатним дијелом заступљена и у приватном сектору. Заједничке карактеристике за корупцију у јавном и приватном сектору јесу поменуте форме кроз које се она остварује. (Шикман, 2009а: 38). Можемо са сигурношћу рећи да је ријеч о формама које користе терористичке организације у сврху постизања својих циљева.

Идентификација веза између корупције и тероризма има пресудни значај за борбу против тероризма. Могу се идентификовати четири главне врсте веза:

- Корупција и лоша управа отежавају способност земаља да се боре против тероризма;
- Корупција олакшава међународне терористичке нападе;
- Корупција помаже прекограничном финансирању тероризма;
- Корупција и финансирање тероризма дијеле методе за скривање новца (OECD, 2017: 1).

Јасно се види да је корупција у многим сегментима повезана с тероризмом. У државној администрацији и појединим областима друштвеног живота корупција представља и круцијалну везивну нит са организованим криминалитетом и тероризмом. Наиме, искуства из праксе показују да је спрега између носилаца власти и носилаца организованог криминалитета у многим земљама израженија, садржајнија и укоријењенија од, на примјер, спреге између носилаца власти и носилаца тероризма. Дакле, у свијету преовлађују државе у којима функционише организовани криминалитет, али не и тероризам (Мијалковски, 2004: 50–51). Ове чињенице нам указују да је корупција више наслоњена на организовани криминалитет него на тероризам.

Дакле, стотине милијарди долара стечених од стране транснационалних криминалаца, терориста и побуњеника кроз глобалну илегалну трговину дрогом, људима, оружјем и остале криминалне активности често улазе у легалну економију уз помоћ корумпираних фацитатора: банкара, адвоката, агената за некретнине, као и државних службеника. Новац пролази кроз банке, службе платног промета, подземно банкарство, трговину засновану на прању новца и, одскора, трговину криптовалутама (Transparency International, 2018: 7). У вези с тим, терористичке организације вјешто користе државне службенике који су склони корумпирању и који су повезани са носиоцима истовјетних или сличних дјелатности изван матичне земље. Такође, терористи користе и службенике неких организација из приватног сектора да би остварили своје циљеве. Наиме, терористи приликом самог трансфера новца успјешно користе службенике неке финансијске инсти-

туције (банке, брокерске фирме, осигуравајућег предузећа), ради ометања препрека у њиховом финансирању. Удруживање тероризма и корупције огледа се у дубоко и трајно успостављеним везама. Високо корумпирана друштва дају мало прилике за закониту друштвену реакцију усмјерену према овим појавама (Шикман, 2009а: 52).

Корупција олакшава криминал и тероризам јер она уништава управљање, економију, здравство, друштвени поредак и одрживи развој у свим регионима свијета. Недржавни субјекти, као што су криминалци и терористи, намјерно продиру у државу, често утичу на законодавна тијела у циљу доношења закона у њихову корист. Они, дакле, делегитимирају државне институције, олакшавајући успон паралелних структура које изазивају државне снаге. Корумпирана лица, путем својих положаја, допуштају незаконитим субјектима да раде и генеришу финансијску корист (Transparency International, 2018: 5).

Тако су међународни представници у бившим југословенским државама затварали очи пред растућим вехабизмом, иако су били добро информисани о стварном стању на терену. Они су своје присуство на тлу бивших југословенских држава доживљавали као „рајску мисију” те се нису превише обазирали на долазак страних муслимана. Дакле, у неким случајевима је та незаинтересованост била повезана са корупцијом, у другом са страхом и у трећим са несавјесним вршењем службене дужности. Претпостављамо да је у неким случајевима била наредба са врха (политичка одлука). Сам начин доласка муцахедина, а касније експанзије вехабијског покрета на тлу Босне и Херцеговине и Косова, као и дјеловање добротворних организација, потврђује ове чињенице. Прије њиховог доласка на тло бивших југословенских држава, страни представници који су дошли да помогну и стабилизују стање због оружаних сукоба, под окриљем мира су добијали извјесне привилегије, коруптивним поступањем и вршењем различитих злоупотреба (вишемилионске проневјере у вези са приватизацијом и буџетским одступањима). Пошто су на такав начин стицали велику корист (уживајући у „рајској мисији”), међународни представници у таквом амбијенту нису посветили пажњу доласку страних муслимана и експанзији вехабизма на тлу бивших југословенских држава. Сама та незаинтересованост, као и пропуштање вршења службене дужности у погледу спречавања такве појаве, значајан је пут који указује и води ка корупцији. Војне обавјештајне службе из Пакистана, Египта, Уједињених Арапских Емирата су уграђиване у војне одреде (на примјер, *СФОР*, *КФОР* и слично) који су под патронатом *НАТО*-а, које су на тлу бивше Југославије имале задатак да гарантују стабилност (Deliso 2007: 52–53). На основу тога, може се видјети и велика улога међународне заједнице у настанку поменутог стања. Ипак, континенти из исламских држава који су се нашли у поменутиим војним одредима радили су и неке друге ствари осим чувања мира. Они су подржавали долазак муцахедина и експанзују вехабизма. На примјер, важне детаље о исламској субверзији на Косову произашле су из свједочења бившег службеника за безбједност Организације за европ-

ску безбједност и сарадњу (ОЕБС) Томаса Гамбила, бившег маринца који је био спреман говорити о томе. Он је радио на Косову од октобра 1999. године до маја 2004. године, а његов уговор са ОЕБС-ом није продужен због све веће пријетње радикалног ислама, односно, због његове жеље да укаже на постојање проблема, ког су власти ОЕБС-а у сарадњи са властима УНМИК-а (Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову) хтјели да сакрију под тепих (Deliso 2007: 53). На основу свега наведеног, можемо закључити да је однос између тероризма и корупције вишеструк. Оно што представља велики проблем друштва, а који произлази из њиховог односа, јесте тај да корупција поткопава интегритет борбене спремности супротстављања тероризму и, самим тим, отежава криминалистичко-стратешки приступ у тој области.

ЗАКЉУЧАК

На основу свега наведеног, јасно се види однос и повезаност тероризма са насилничким криминалитетом, организованим криминалитетом и корупцијом. Видјели смо да постоји одређена веза између тероризма и насилничког криминалитета која се манифестује кроз њихово везивно ткиво, а то је насиље. Дакле, уколико се сагледа структура тероризма, јасно се види да је један од његових основних елемената насиље. Међутим, овдје постоји извјесна разлика, гдје се терористички акти разликују од других дјела насилничког криминалитета у својој намјери и циљевима који се желе постићи.

Када је у питању однос између тероризма и организованог криминалитета, јасно је видљиво да се они одликују високим степеном организованости и конспиративности те планским, смишљеним, организованим и дуготрајним поступањем. Кључ њиховог односа манифестује се у чињеници да се тероризам најчешће ослања на организовани криминалитет у циљу прибављања финансијских средстава пошто терористичке активности захтијевају велику количину новца и стабилне изворе финансирања. Поред њихове повезаности, постоји и кључна разлика између њих, која се огледа у крајњем циљу. Наиме, јасно се види да се терористичким актом желе остварити одређени политички циљеви који могу бити различити, док организовани криминалитет има економску димензију и његов циљ је остваривање и увећавање профита, богаћење и јачање економске моћи организованих криминалних група. Посебну пажњу привлачи однос између тероризма и корупције. Наиме, њихов однос се најчешће остварује на тај начин што терористичке организације користе услуге корумпираних субјеката (банкара, адвоката, агената за некретнине, као и државних службеника) у сврху постизања својих циљева. Видјели смо да је њихова веза посебно изражена у зони финансирања тероризма, гдје корумпирани службеници омогућавају терористима улазак њиховог новца у легитимну економију. Исто тако, јасно се види да корупција поткопава интегритет борбене спремности супротста-

вљања тероризму, гдје се на тај начин у великој мјери отежава криминалистичко-стратешки приступ у погледу борбе против наведених појава.

У вези с наведеним, тероризам, насилнички криминалитет, организовани криминалитет и корупција у појединим сегментима имају значајне сличности и разлике, а њихова симбиоза даје нову димензију њиховој снази и опасности коју проузрокују, што привлачи посебну пажњу кривичних наука, између осталог, и криминалистике. Њихов однос и заједничка снага коју они испољавају умногоме отежава проналаску квалитетног криминалистичког приступа у погледу њиховог спречавања, откривања, расвјетљавања и доказивања.

ЛИТЕРАТУРА

- Амиџић, Г. (2017). *Повезаносћ орјанизованој криминала и шероризма као ѿрејња безбедносћи Босне и Херцеѿовине*. Бања Лука: НИГД Енигматика Бања Лука.
- Bjornehed, E. (2004). *Narco-Terrorism: The Merger of the War on Drugs and the War on Terror*, *Global Crime*, 6(3–4), 306–307.
- Deliso, C. (2007). *The Coming Balkan Caliphate: The Threat of Radical Islam to Europe and the West*. London: Praeger Security International.
- Duynе, V. P. (1996). *Definitions of Organised Crime from other countries*. The Netherlands. Преузето 17. 8. 2021. <http://www.organized-crime.de/organizedcrime-definitions.htm#duy>.
- Игњатовић, Ђ. (2011). Појам и етиологија насилничког криминалитета. *Crimen (II)*, (2), 181–182.
- Jenkins, B. (1974). *Kidnapping and Terrorism*. Santa Monica: The Rand Corporation.
- Крстић, М. (2017). Наркотероризам: трговина дрогом као вид финансирања терористичких активности. *Кулѿура ѿлиса*, XIV(34), 219–220.
- Марковић, И. (2007). *Основи криминолоѿије*. Бања Лука: Правни факултет.
- Мијалковић, С. (2008). Дихотомија организованог криминала и тероризма из угла националне безбедности. *Ревија за безбедносћ – сѿручни часопис о коруѿцији и орјанизованом криминалу*, 12, 39–45.
- Мијалковски, М. (2004). *Тероризам*. Београд: Факултет цивилне одбране.
- Мијалковски, М. (2010). *Тероризам и орјанизовани криминал*. Београд: Факултет безбедности.
- OECD (2017). *Terrorism, Corruption and Criminal Exploitation of Natural Resources*, Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development. Преузето 14. 12. 2021. <https://www.oecd.org/investment/Terrorism-corruption-criminal-exploitation-natural-resources-2017.pdf>.
- Ракић, М. (2006). Аспекти диференцијације појмова тероризам и организовани криминалитет. *Безбједносћ, ѿолиција, ѿрађани*, 2, 745–746.

- Shelley, L. (2003). Organized Crime, Terrorism and Cybercrime, *Security Sector Reform: Institutions, Society and Good Governance*, 303–312. Преузето 17. 8. 2021. https://www.crime-research.org/library/Terrorism_Cybercrime.pdf.
- Симоновић, Б. (2004). *Криминалистика*. Крагујевац: Правни факултет.
- Симоновић, Б. и Пена, У. (2010). *Криминалистика*. Источно Сарајево: Правни факултет.
- Станојоска, А. (2011). The Connection Between Terrorism and Organized Crime: Narcoterrorism and The Other Hybrids, *Суйројсјављање њероризму – међународни сјандарди и љравна рејулајива*. Бања Лука: Висока школа унутрашњих послова.
- Стојановић, З. и Коларић, Д. (2014). *Кривичнојравно сузбијање орјанизованој криминалијейја, њероризма и корујције*. Београд: Правни факултет.
- Теофиловић, Б. Теофиловић, Т. и Теофиловић, Н. (2016). Спрега тероризма и орјанизованог криминала као безбедносни ризик. *Правне љеме*, 4(8), 171–181.
- Transparency International, Deutschland, Die Koalition gegen Korruption, (2018). *Terrorism and International Crime-Corruption as the Enabler*. Berlin: Creative Commons. Преузето 14. 12. 2021. <https://www.transparency.de/publikationen/detail/article/terrorism-and-international-crime-corruption-as-the-enabler/>.
- United Nations, UN (2004). *The Global Programme Against Corruption*, Viena: United Nations. Преузето 14. 12. 2021. https://www.unodc.org/documents/corruption/Toolkit_ed2.pdf.
- Цветановић, И. (2017). *Однос њероризма и орјанизованој криминалијейја*. Ниш: Правни факултет.
- Шикман, М. (2009). *Тероризам*. Бања Лука: Факултет за безбједност и заштиту.
- Шикман, М. (2009). *Савремене мейоде суйројсјављања орјанизованом криминалијейју – кривични, љроцесни и криминалисијички асијекј*. Крагујевац: Правни факултет.
- Шкулић, М. (2010). Тероризам и терористичке организације. IX тематски Међународни научни скуп, *Тероризам и људске слободе*, (21–31). Београд: Удружење за међународно кривично право.

Рад примљен: 2. 12. 2021.

Рад прихваћен: 27. 12. 2021.

